

Klimatická spravedlnost

Které státy a kontinenty jsou na prvních příčkách v produkci skleníkových plynů? A bylo to tak vždycky? Diskutujeme o tom, kdo má nést hlavní odpovědnost za řešení klimatické krize. Pomoci nám může video. Zaměříme se nejen na informace, které nám předkládá, ale také na styl a informační záměr autorů.

Délka: 90 minut

Věk: 8.–9. třída ZŠ, SŠ

Předměty: občanská výchova / ZSV, zeměpis, přírodopis/biologie

Typ: video, lekce

Vytvořeno: 30. 8. 2022

Autor/ka: Veronika Endrštová, [Člověk v tísni, o. p. s.](#)

Pomůcky: dataprojektor / interaktivní tabule, počítač, reproduktory, kartičky s otázkami a variantami odpovědí (příloha 1), škály do skupin (příloha 2), tužky, papíry, cedulky s názvy skupin (vyrobte si)

- Vzdělávací cíle:**
- Žák porovnává rozložení produkce skleníkových plynů jednotlivých států/kontinentů z pohledu historie, současnosti a emisí na osobu.
 - Žák diskutuje otázku odpovědnosti za řešení klimatické krize a porovnává odpovědnost různých entit – institucí, firem, států, jednotlivců.
 - Žák argumentuje ve prospěch svého postoje a naslouchá argumentům druhých.
 - Žák posoudí styl a informační záměr autorů videa.

Postup:

1. Naladění a evokace (10 min)

Do jedné části místnosti umístěte výrok Klimatická krize aktuálně probíhá, uprostřed vytvořte dělicí čáru a do druhé části místnosti umístěte výrok Klimatická krize je zveličovaný problém. Požádejte žáky, aby se postavili na škále podle toho, jaký postoj zastávají. Nechte zaznít pár argumentů z krajních pozic. V této fázi nenechávejte rozběhnout debatu.

Položte žákům otázky, např.:

- *Jaké konkrétní projevy klimatické krize jste v letošním roce zaznamenali?*
- *Jaké důkazy toho, že je problém zveličován, si vybavíte?*

2. Rozdělení do skupin (10 min)

Pro následné sledování videa rozdělte žáky do 4 skupin. Zajistěte tak, že se žáci budou soustředit na jeden aspekt videa a lépe společně zachytí, co se v něm odehrává.

- **Faktografové:** zaznamenávají čísla a veškeré faktické údaje.
- **Analytici příčin a dopadů:** sledují jakoukoliv zmínku o příčinách rostoucí koncentrace skleníkových plynů v atmosféře, zaznamenávají její dopady.
- **Hledači řešení:** zachycují zmínky o nutných či možných řešeních a s nimi spojené otázky či komplikace.
- **Filmoví kritici:** sledují formu, jakou nám autoři filmu podávají informace (ilustrace, zvuk, emoce, kontext, ...), ptají se po záměru autora, oceňují zajímavé momenty.

Každé skupině dejte viditelnou cedulku s názvem skupiny a ověřte, zda všichni rozumí své roli. Informujte je také, že po každém kole si své role vymění (cedulku pošlou po směru hodinových ručiček a zaměří svou pozornost na jiný aspekt). Stejná role zůstane po celou dobu aktivity pouze filmovým kritikům, aby mohli uceleně vnímat a hodnotit vývoj filmu.

3. Sledování videa a diskuse (35 min)

Nyní pusťte postupně jednotlivé části videa „Kdo je zodpovědný za změnu klimatu?“ a prokládejte je společným sdílením, otázkami a diskusí. Video naleznete zde: <https://youtu.be/ipVxxxqwbQw>

TIP: Video je v angličtině s českými titulky, doporučujeme jej přehrát v pomalejší verzi. To nastavíte přímo na youtube: nastavení (ozubené kolečko) > rychlost přehrávání > 0,75. Zejména pro skupiny faktografů je účelné fotit si jednotlivé části videa na mobil, aby jim žádná informace neunikla.

A. Pusťte první část videa do času 1:55 min.

Zastavte se u otázky: „Kdo je zodpovědný za klimatickou krizi a emise CO₂?“

Dejte žákům chvíli, aby ve svých skupinách sdíleli, co zachytili z hlediska aspektu, který sledují. Následně nechte jednotlivé skupiny prezentovat své záznamy do pléna. Doporučené pořadí: faktografové, analytici, hledači řešení a na závěr filmoví kritici. Pokud zůstane hodně nezachycených informací nebo nejistot, doplňte.

Dále požádejte žáky, aby prodiskutovali ve dvojici tuto otázku:

- Kdo je **podle videa** zodpovědný za klimatickou krizi a emise CO₂?

Krátce sdílejte odpovědi a poté položte další otázku:

- Kdo je **podle vás** nejvíce zodpovědný za klimatickou krizi a emise CO₂ a proč?

Žáci svou odpověď vyjádří tím, že si stoupnou k jednomu z papírů umístěných na zemi (viz příloha 1), na nichž jsou vytištěny tyto pojmy:

- Lidstvo
- Průmysl
- Vyspělé země
- Rozvojové země
- Přírodní procesy
- Lidé s vysokým životním standardem
- Vynálezci
- Vlády jednotlivých zemí

Je možné si vybrat pouze jednu odpověď.

Vyzvěte žáky ke krátkému zdůvodnění své odpovědi a motivujte je k využití argumentů podporujících daný postoj (vybral/a jsem si „lidstvo“, protože...). Pokud se žáci necítí na sdílení v celé skupině, nechte je neprve probrat své argumenty v menších skupinách podle toho, kde stojí. Pokud někdo stojí sám, připojte jej k nejmenší skupině.

Vraťte se společně do skupin a provedte první rotaci rolí (faktografové, analytici...), mimo filmových kritiků, ti zůstávají po celou dobu stejní.

B. Přehrajte další část videa až do času 3:28 min.

Tato část se věnuje otázce: „Které státy produkují nejvíce CO₂ v současnosti?“

Následuje opět krátké sdílení zjištěných informací ve skupinách a poté v celé skupině. Opět nechte rotovat role, vyjma filmových kritiků.

C. Plynule navažte třetí částí videa do času 5:04 min a otázkou: „Které státy jsou zodpovědné za nejvíce emisí historicky?“

Znovu dejte prostor pro krátkou poradou ve skupinách a sdílení. Ověřte, zda žáci mají nějaké nejasnosti, případně doplňte informace, které nezachytili. Nechte rotovat role.

D. V další části do 7:44 min sledujte odpověď videa na otázku: „Které státy emitují nejvíce CO₂ na osobu?“

Následně provedte opět sdílení faktů i pohledu filmových kritiků. V tomto kroku se mohou filmoví kritici pokusit již o celkové zhodnocení videa a reflektovat svá hodnocení dřívějších částí videa.

4. Škála: Kdo by měl za řešení klimatické krize nést hlavní odpovědnost? (20 min)

Nechte na obrazovce viditelně otázku „**Kdo by tedy měl za řešení klimatické krize nést hlavní odpovědnost?**“, která uvozuje poslední část videa, kterou si ale v této hodině pouštět nemusíte (určitě nepouštějte před následující diskusí).

Rozdejte do skupin (jiných než doposud a po 5–7 žácích) vytištěnou otázku a nastříhané lístečky s různými aktéry či entitami (viz příloha 2).

Úkolem žáků je prodiskutovat ve skupině pořadí aktérů od těch, kteří by měli nést největší odpovědnost za řešení klimatické krize, po ty, kteří by měli nést nejmenší odpovědnost. Jednotlivé položky by neměly být společně na jednom řádku (můžete povolit max. 1 výjimku).

Motivujte žáky, aby mezi sebou argumentovali a snažili se najít shodu. Při každém umístění aktéra na škálu by měli uvést, proč jej dávají právě tam.

Poté proberte podobu jednotlivých škál napříč celou třídou. Požádejte mluvčí skupin, aby sdíleli, kde měli největší dilema či neshodu, kde se shodli jednoznačně a bez problémů.

Pokud se podoba škál mezi skupinami výrazně liší, nechte žáky vyslovit klíčové argumenty pro jejich pozici.

5. Závěrečné zamyšlení a ohlédnutí za procesem (15 min)

Nechte žáky sdílet jednu myšlenku (1 věta či 7 slov) na uzavření aktivity se škálou.

Na závěr položte žákům tyto otázky:

- Navazoval/a jsem na to, co říká druhý?
- Dařilo se nám jako třídě navazovat na sebe navzájem?
- Dovedla mě hodina k zamyšlení se nad tématem?
- Dařilo se mi argumentovat pro vlastní postoj?
- Dařilo se mi změnit postoj, když mi argumenty druhých přišly pádné?

Své odpovědi mohou žáci vyjádřit různými pohyby, gesty nebo přesunem po místnosti. Nabídněte jim několik variant odpovědí ANO / JEN OBČAS / NE.

Lekce využívá metod a postupů Filozofie pro děti. Více informací zde:

<https://www.clovekvtisni.cz/co-delame/vzdelavaci-program-varianty/filozofie-pro-deti>

Zdroje:

Kurzgesagt – In a Nutshell, 2020, Kdo je zodpovědný za klimatickou krizi - Kdo ji musí vyřešit?, YouTube video. [2022-08-30]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ipVxxxqwBQw>.

Přílohy:

Příloha 1: Kdo je zodpovědný za klimatickou krizi

Příloha 2: Škála

Vzdělávací materiál vznikl za finanční podpory Evropské unie - programu DEAR (Development Education and Awareness Rising) a Státního fondu životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancován
Státním fondem životního prostředí ČR
na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.
www.mzp.cz www.sfzp.cz